વિક્રમ સંવત-૨૦૩૬, ભાદરવા સુદ-૩, શુક્રવાર, તા. ૧૨-૯-૧૯૮૦
વચનામૃત- ૩૭૮. પ્રવચન નં. ૩૧

ઈસમેં ૧૬૦ પૃષ્ઠ હૈ. તીસરા પૈરાગ્રાફ હૈ. '**નિજસ્વરૂપધામમેં...**' પહલા આયા. ૩૭૮ કા તીસરા પૈરાગ્રાફ. દો પૈરાગ્રાફ ચલે હૈં. '**નિજસ્વરૂપધામ...**' અતીન્દ્રિય આનંદ ઔર અતીન્દ્રિય જ્ઞાન જિસકી સત્તામેં હૈ, મૌજૂદગીરૂપ વહી હૈ. અનંત જ્ઞાન, જ્ઞાનસ્વરૂપ હૈ લકિન વહ જ્ઞાન અનંત હૈ. ઉસકી કોઈ મર્યાદા નહીં હૈ. ઐસા આનંદ. ઉસકી સત્તા ક્ષેત્ર થોડા, અસંખ્ય પ્રદેશમેં લેકિન ગુણ અનંત અપરિમિત ગુણ જિસમેં હૈ, ઐસા નિજસ્વરૂપધામ. નિજસ્વરૂપધામ. આહા..! '**રમનેવાલે મુનિરાજકો ભી પૂર્ણ વીતરાગદશાકા અભાવ હોનેસે વિવિધ શુભભાવ હોતે હૈં.**' ઉનકો ભી વિવિધ શુભભાવ તો હોતે હૈં. આહાહા..!

'**ઉનકે મહાવ્રત,...**' યહ શુભભાવ. '**અઠ્ઠાઈસ મૂલગુણ,...**' શુભભાવ '**પંચાચાર,...**' વ્યવહાર. વ્યવહાર પંચાચાર. બાકી નિશ્ચય પંચાચાર ભી હૈ. પ્રવચનસાર. પહલે શુરૂઆતમેં નિશ્ચય પંચાચાર (આતે હૈં). ઔર યહ વ્યવહાર પંચાચાર શુભભાવ. '**સ્વાધ્યાય,...**' શાસ્ત્રકા સ્વાધ્યાય કરના વહ ભી શુભભાવ હૈ. '**ધ્યાન ઈત્યાદિ સંબંધી...**' ધ્યાન યાની આત્માકા વિચાર, વિકલ્પ. ધ્યાન યાની નિર્વિકલ્પ નહીં. પરંતુ અંદર મૈં ધ્યાન કરું. ચૈતન્ય આનંદ સ્વરૂપ હૈ. ઐસી જો વિકલ્પ દશા ઉસકો યહાં ધ્યાન કહતે હૈં. '**ઈત્યાદિ સંબંધી શુભભાવ આતે હૈં...**' આહાહા..! વેદનમેં ભી શુભભાવ હૈ. વેદનમેં શુદ્ધભાવ ઔર શુભભાવકા વેદન હૈ. અશુભકા ભી થોડા વેદન હૈ. પરંતુ વેદનકા આલંબન નહીં હૈ. જિસકા આલંબન (હૈ), ઉસકા વેદન નહીં હૈ. જિસકા વેદન હૈ, ઉસકા આલંબન નહીં હૈ. આહાહા..! શુદ્ધ પર્યાય, શુભભાવ, અશુભ વેદનમેં હૈ. શુદ્ધ વેદન ભી હૈ, અશુભ ઔર શુભકા વેદન હૈ. વેદનકા અવલંબન નહીં હૈ, વેદનકા આલંબન નહીં હૈ. ઔર જિસકા આલંબન હૈ ઉસકા વેદન નહીં હૈ. આહાહા..! ધ્રુવસ્વરૂપ. સ્વધામ કહા ન? નિજસ્વરૂપધામમેં. રહના ભલે વહાં રહે, ઉસકા વેદન નહીં હૈ. ચંદુભાઈ! વેદન પર્યાયકા હૈ. '**નિજસ્વરૂપધામમેં રમનેવાલે...**' ઐસા કહા ન? મુનિરાજકો ઐસે શુભભાવ આતે હૈં. '**જિનેન્દ્રભક્તિ-શ્રુતભક્તિ-ગુરુભક્તિકે ઉલ્લાસમય ભાવ ભી આતે હૈં.**' ઉલ્લાસ, પ્રેમ ઔર ઉલ્લાસ દિખનેમેં ભી આતે હૈં.

'**હે જિનેન્દ્ર!**' પદ્મનંદી આચાર્ય કહતે હૈં. પદ્મનંદી મુનિ. '**આપકે દર્શન હોનેસે,**

આપકે ચરણકમલકી પ્રાપ્તિ હોનેસે, મુજે ક્યા નહીં પ્રાપ્ત હુઆ?' હૈ તો પર. પરંતુ ઐસા ભી વ્યવહાર આતા હૈ. પરંતુ વહ વ્યવહાર અવલંબન કરને લાયક નહીં હૈ. આહાહા..! અવલંબન કરને લાયક તો એક નિજધામ શુદ્ધ સ્વરૂપ (હૈ). ઐસી ચીજ મુનિકો ભી આતી હૈ, ઐસા કહતે હૈં. હે નાથ! '**મુજે ક્યા નહીં પ્રાપ્ત હુઆ?**' યહ તો વ્યવહાર આયા. આપકી પ્રાપ્તિ હુયી, પ્રભુ! '**મુજે ક્યા નહીં પ્રાપ્ત હુઆ?**' યહ તો વેદનકી, શુભભાવકી વેદનકી દશાકી બાત હૈ. આહાહા..! ઉસ સમય ભી જિસકા વેદન નહીં, ઉસકા આલંબન તો કાયમ રહતા હૈ. ધ્રુવકા આલંબન તો કાયમ રહતા હૈ. ભલે વહ વેદનમેં ન આવે. વેદનમેં ધ્રુવ આતા નહીં. આહાહા..! ઔર વેદનમેં પર્યાય આતી હૈ ઉસકા આલંબન નહીં.

યહ શુભભાવ આતા હૈ, હે પ્રભુ! '**આપકે દર્શન હોનેસે, આપકે ચરણકમલકી પ્રાપ્તિ હોનેસે, મુજે ક્યા નહીં પ્રાપ્ત હુઆ?**' ઐસા કહતે હૈં. ક્યા નહીં પ્રાપ્ત હુઆ? વહ તો વિકલ્પ હૈ. વેદનમેં તો વિકલ્પ હૈ. સમજમેં આયા? લેકિન ઉસ સમય ભી આલંબન તો ધ્રુવકા હૈ. આપકે ચરણકમલ પ્રાપ્ત હુએ, મુજે ક્યા નહીં પ્રાપ્તિ હુયી? યહ તો એક શુભભાવકા વેદન હૈ તો વહ બાત આતી હૈ. લેકિન અંતરમેં જો ચીજ હૈ, જિસકા વેદન નહીં, પરંતુ જિસકા આલંબન એક ક્ષણ હટતા નહીં.. આહાહા..! જિસકા આલંબન એક સમય હટતા નહીં. જિસકે વેદનમેં ચાહે તો શુભ વેદન હો, શુદ્ધકા વેદન હો, અરે..! અશુભકા ભી થોડા ભાવ આ જાય. મુનિકો ભી આર્તધ્યાન આ જાય. પંચમ ગુણસ્થાનમેં તો રૌદ્રધ્યાન ભી આ જાય. વેદન હૈ, આલંબન નહીં. આહાહા..!

આધાર પ્રભુ એક સમયમેં નિજ સ્વરૂપધામ ઉસકા અવલંબન ઔર આધાર તો કાયમ એક હી રહતા હૈ. આહાહા..! ઐસી દશામેં આતે હૈં. પ્રભુ! આપકે દર્શનસે મુજે ક્યા નહીં હુઆ? ઐસી ભાષા ભી આતી હૈ, વિકલ્પ ભી આતા હૈ. ફિર ભી ઉસકા અવલંબન નહીં. આહાહા..! અવલંબનમેં તો અંદર પ્રભુ જ્ઞાયક વસ્તુ જ્ઞાયકકી ધારા ચલતી હૈ, ઉસકા વેદન હૈ, આલંબન જ્ઞાયકકા હૈ. શુભ-અશુભકા ભી નહીં ઔર શુદ્ધકા ભી આલંબન નહીં. આહાહા..! ઐસી ચીજ હૈ.

'**આપ મિલનેસે મુજે સબ કુછ મિલ ગયા. ઐસે અનેક પ્રકારસે શ્રી પદ્મનંદિ આદિ મુનિવરોંને જિનેન્દ્રભક્તિકે સ્રોત બહાયે હૈં.**' પ્રવાહ બહાયા હૈ. '**ઐસે ઐસે અનેક પ્રકારકે શુભભાવ મુનિરાજકો ભી હઠ બિના આતે હૈં.**' શુભ નહીં લાઉંગા તો દુર્ગતિમેં જાઉંગા, ઐસી હઠ નહીં, ઐસા લક્ષ્ય ભી નહીં હૈ. આહાહા..! વહ તો ઐસા સહજ ભાવ, શુદ્ધકે અવલંબનકી પૂર્ણતા નહીં હોનેસે, શુદ્ધકી પૂર્ણતા દ્રવ્યકી

નહીં હોનેસે ઐસા ભાવ વેદનમેં આતા હૈ. ફિર ભી વેદનકી મુખ્યતા નહીં (હોતી). આહાહા..! સમજમેં આયા? મુખ્યતા તો ભગવાન દ્રવ્ય સ્વભાવ, નિજ સ્વરૂપધામ (કી હૈ). આહાહા..! નિજ સ્વરૂપધામ. ભલે અસંખ્ય પ્રદેશ હોં, પરંતુ અસંખ્ય પ્રદેશમેં ભી અનંત.. અનંત.. અનંત ગુણ વિરાજતે હૈં. ઉસકા એકરૂપ, અનંત ગુણકા એકરૂપ, ઉસકા આલંબન ઐસી દશામેં ભી, શુભભાવકી દશામેં ભી, અરે..! કભી અશુભ પરિણામ ાતા હૈ, મુનિરાજકો અશુભ તો ગિનનેમેં આયા નહીં. ઉન્હેં આર્તધ્યાન હોતા હૈ, ફિર ભી ગિનનેમેં નહીં આયા હૈ. ગૃહસ્થકો ગિનનેમેં આયા હૈ. પરંતુ ગૃહસ્થકો ભી અશુભભાવકે કાલમેં ભી વેદન ભલે ઉસકા હો, વેદનમેં આલંબન નહીં હૈ. આહાહા..! આલંબન તો વેદન નહીં હૈ ઉસ ચીજકા આલંબન હૈ. વેદન નહીં હૈ, ઉસ ચીજકા આલંબન (હોતા હૈ). વેદન હૈ ઉસ ચીજકા આલંબન નહીં હૈ. આહાહા..! ઐસા માર્ગ હૈ.

દ્રવ્ય ઔર પર્યાય, દોકે બીચ (બાત હૈ). પર્યાયકા વેદન ઔર દ્રવ્યકા આલંબન. વેદનકા આલંબન નહીં ઔર દ્રવ્યકા-ધ્રુવકા વેદન નહીં. આહાહા..! દો ચીજ ભિન્ન હૈ. પરસે તો ભિન્ન હૈ હી. પ્રવચનસારકી ૧૦૧ ગાથા લી ન? ઉત્પાદ ધ્રુવકે કારણ નહીં. આહાહા..! ઉત્પાદ ધ્રુવકે કારણ નહીં ઔર વ્યય ઉત્પાદકે કારણ નહીં, ઔર ઉત્પાદ ધ્રુવકે કારણ નહીં, પરંતુ ધ્રુવ ઉત્પાદકે કારણ નહીં. આહાહા..! ૧૦૧ ગાથા, પ્રવચનસાર. ભગવાનકી દિવ્યધ્વનિકા સાર. આહાહા..! ઉત્પાદ-વ્યયકા પરિણામ આતા હૈ. ક્યોંકિ તીન મિલકર ઉત્પાદવ્યયધ્રુવ યુક્તં સત્, તીનોં મિલકર સત્ હૈ. ફિર ભી ઉત્પાદ-વ્યય સત્, ઉસકા આલંબન નહીં. ઉસીકી ચીજમેં ઉત્પાદ-વ્યયકા આલંબન નહીં હૈ. આલંબન તો નિજ ધામકા હી હૈ. આહાહા..!

યહ કહતે હૈં, હઠ બિના શુભભાવ આ જાતે હૈં. આલંબન તો ધ્રુવ શુદ્ધકા હી હૈ. '**સાથ હી સાથ જ્ઞાયકકે...**' દેખા! આયા. '**સાથ હી સાથ જ્ઞાયકકે ઉગ્ર આલંબનસે...**' આલંબન તો ઉસકા હૈ. આહાહા..! ઐસે ભાવમેં ભી સાથ હી સાથ, સાથ હી સાથ. આલંબન પીછે ઔર શુભભાવ પહલે ઐસા ભી નહીં. સાથ હી સાથ. શુભભાવકે સાથમેં હી '**જ્ઞાયકકે ઉગ્ર આલંબનસે મુનિયોગ્ય ઉગ્ર જ્ઞાતૃત્વધારા ભી...**' આહાહા..! જ્ઞાયક સ્વભાવકી અવલંબન દશાકે કારણ જ્ઞાતૃધારા ભી સતત ચલતી હૈ, ઐસે શુભભાવકે કાલમેં ભી. આહાહા..! જ્ઞાતૃધારા યહ પરિણતિ હૈ, પર્યાય હૈ. પરંતુ શુભભાવકે કાલમેં ભી જ્ઞાયકકી જ્ઞાતૃધારા ચલતી હૈ. આહાહા..! '**સતત ચલતી હી રહતી હૈ.**' આહાહા..! નિરંતર શુભ-અશુભભાવકે સાથમેં, સાથમેં, આગે-પીછે નહીં, સાથમેં મુનિયોગ્ય જ્ઞાતૃધારા (ચલતી હી રહતી હૈ). આહાહા..! આલંબન તો ધ્રુવ(કા હૈ), પરંતુ જ્ઞાતૃધારા પરિણતિ-

પર્યાય હૈ. જ્ઞાતૃધારા વહ ઉત્પાદ-વ્યયકી પર્યાય હૈ. આહાહા..! વહ ભી સતત ચલતી રહતી હૈ. આહાહા..!

'**साधकको-मुनिको तथा सम्यग्दृष्टि श्रावकको...**' દોનોંકો. સાધક યાની દો-મુનિ અથવા સમ્યગ્દૃષ્ટિ શ્રાવક. '**जो शुभभाव आते हैं वे ज्ञातृत्वपरिणतिसे विरुद्ध स्वभाववाले होनेके कारण...**' પરિણતિસે વિરુદ્ધ, હાં. આલંબન તો ત્રિકાલ જ્ઞાયકકા હૈ. ઉસકે અવલંબનસે જ્ઞાતૃધારા ચલી, નિર્મલ ધારા ચલી, ઉસકે સાથ શુભભાવ આદિ ભી હૈ. '**विरुद्ध स्वभाववाले होनेके कारण...**' દોનોંકા વિરુદ્ધ સ્વભાવ હૈ. આહાહા..! પર્યાયમેં, હાં! ત્રિકાલીકા અવલંબન હૈ, પરંતુ પરિણતિમેં જ્ઞાતૃધારાસે વિરુદ્ધ શુભભાવ વિરુદ્ધ ભાવ હૈ. આહાહા..! જ્ઞાતૃધારા જ્ઞાયકકી પરિણતિ હૈ-પર્યાય હૈ. ઉસકે સાથ શુભભાવ હૈ, પરંતુ વહ વિરુદ્ધ હૈ. આયા ન? '**ज्ञातृत्वपरिणतिसे विरुद्ध स्वभाववाले होनेके कारण उनका आकुलतारूपसे-दुःखरूपसे वेदन होता है,...**' આહાહા..! જ્ઞાયકકે અવલંબનસે જ્ઞાયક પરિણતિ જો પર્યાય ઉત્પન્ન હુયી, ઉસકા વેદન સુખરૂપ હૈ. ઔર ઉસકે સાથ જો શુભભાવ આયા, ઉસકા વેદન વિરુદ્ધ આકુલતા હૈ. આહાહા..! એક સમયમેં દો (ભાવ). એક સમયમેં તીન. જ્ઞાતાકા અવલંબન, ઉસ અવલંબનકી ધારા, ઉસસે શુભભાવ વિરુદ્ધ ધારા. તીનોં ચલતે હૈં સાથમેં. આહાહા..! ઐસા માર્ગ.

'**उनका आकुलतारूपसे-दुःखरूपसे वेदन होता है,...**' જ્ઞાતૃધારાકી પરિણતિકી અપેક્ષાસે, અવલંબન તો જ્ઞાયકકા હૈ, ઉસકા તો વેદન હૈ નહીં, ઉસકે આલંબનસે જો નિર્મલ જ્ઞાતૃધારા શુદ્ધ પરિણતિ-ધર્મધારા જો પ્રગટ હુયી, ઉસસે શુભભાવ વિરુદ્ધ ભાવ હૈ. આકુલતારૂપસે-દુઃખરૂપસે વેદન હોતા હૈ. આહાહા..! શુભભાવ આકુલતા-દુઃખરૂપ. સમયસારમેં આતા હૈ. સમયસારમેં હૈ ન? અધ્યાનસાન આદિ દુઃખમય હૈ. જિતને અધ્યવસાય વિકલ્પ ઉઠતે હૈં, ઉસે દુઃખમેં ડાલા હૈ. આહાહા..! વહ પ્રભુમેં હૈ નહીં, ઉસકી શુદ્ધ પરિણતિમેં વહ હૈ નહીં. આહાહા..! સૂક્ષ્મ બાત બહુત, ભાઈ! જ્ઞાયક ત્રિકાલમેં તો હૈ નહીં. પરંતુ ત્રિકાલકી ધારાસે જો જ્ઞાતૃધારા પરિણતિ-પર્યાય પ્રગટ હોતી હૈ વહ ધ્રુવધારા હૈ. આહાહા..!

ચૈતન્ય ત્રિકાલીકી ધારા તો ધ્રુવધારા હૈ. ઉસકે અવલંબનસે ઉત્પન્ન હુયી વહ અધ્રુવધારા હૈ. પરંતુ વહ આનંદ ઔર સુખરૂપ હૈ. ઉસકે સાથ શુભરાગ હૈ, ઉસકી ભી સાથમેં ધારા હૈ. પરંતુ વહ દુઃખરૂપ હૈ. આહાહા..! ઈસમેં વિરોધ આતા થા ન? દીપચંદજી સેઠિયા. જ્ઞાનીકો દુઃખ હોતા હી નહીં (ઐસા માનતે થે). દુઃખ વેદે વહ તીવ્ર કષાયવાલા અજ્ઞાની વેદે. દુઃખકા વેદન નહીં હોતા, ઐસા કહતે થે. આહાહા..!

યહાં તો કહતે હૈં, જબ તક વીતરાગતા ન હો, તબ તક તીન કાયમ ચલતે

હૈં. ત્રિકાલકા અવલંબન, ઉસકી ધારા પરિણતિ નિર્મલ ઔર શુભ યા અશુભમેંસે કોઈ ભી એક ભાવ. આહાહા..! ઔર ઉસ શુભ-અશુભભાવકા વેદન દુઃખ. આત્મા જ્ઞાયક આનંદમય હૈ, તો આનંદમયકે અવલંબનસે ઉત્પન્ન હુયી, યહાં જ્ઞાતૃત્વધારા કહા, વહ આનંદધારા હૈ. આહાહા..! જ્ઞાયકભાવ લિયા ન? તો જ્ઞાયકકે કારણ જ્ઞાતૃત્વધારા લિયા. આનંદસ્વરૂપ લો તો વહ આનંદધારા હૈ. જ્ઞાનસ્વરૂપ લો તો જ્ઞાનધારા હૈ. શ્રદ્ધાસ્વરૂપ લો તો સમકિતધારા હૈ. વીતરાગસ્વરૂપ લો તો વીતરાગધારા હૈ. આહાહા..! ઐસી સૂક્ષ્મ બાત. પૈસેમેં યહ કબ સુના હૈ? આહાહા..! તીન લેંગે, નીચે તીન લેંગે.

'**હેયરૂપ જ્ઞાત હોતે હૈં,...**' ધર્મીકો શુભભાવ આતા હૈ, પરંતુ હેયરૂપ ભાસતા હૈ, દુઃખરૂપ ભાસતા હૈ. વેદનમેં દુઃખ હૈ. આહાહા..! અકેલા હેય હૈ, ઐસા નહીં હૈ. પરંતુ સાથમેં વેદન ભી નહીં હૈ. અકેલા વેદન ભી નહીં, સાથમેં હેય ભી હૈ. વેદન તો નિર્મલ પરિણતિકા ભી હૈ ઔર યહ મલિન પરિણામકા ભી વેદન હૈ. પરંતુ એક હેય હૈ. આહાહા..! પરિણતિ હૈ ઔર વેદન હૈ, ઈસલિયે હેય હૈ, ઐસા નહીં. પરિણતિ તો નિર્મલ ધારા ભી હૈ. આહાહા..! શુદ્ધ ચૈતન્યવસ્તુ ભગવાન, ઉસકે અવલંબનસે, ઉસકે ધ્યેયસે જો ધ્યાનકી નિર્મલ પર્યાય ઉત્પન્ન હુયી, વહ પર્યાય હૈ. ઉસકે સાથ-સાથ શુભરાગ હોતા હૈ, પહલે શુભકી બાત લી હૈ. પહલે શુભાશુભ લિયા. પ્રથમ પંક્તિ, ઈસ ઓર. '**ગૃહસ્થાશ્રમ સંબંધી શુભાશુભ પરિણામ હોતે હૈં.**' પ્રથમ પંક્તિ. ૧૬૦ પૃષ્ઠ પર પ્રથમ પંક્તિ. '**ગૃહસ્થાશ્રમ સંબંધી શુભાશુભ પરિણામ હોતે હૈં.**' ફર્ક હૈ? પૃષ્ઠમેં ફર્ક હૈ. ગુજરાતી હૈ? ઠીક. યહ હિન્દી હૈ. પહલે બાત લી હૈ. શુભાશુભ ભાવ, શુભાશુભ પરિણામ હોતે હૈં. ગૃહસ્થાશ્રમમેં શુદ્ધ, શુભ ઔર અશુભ તીનોં હોતે હૈં. આહાહા..!

યહાં કહતે હૈં, '**હેયરૂપ જ્ઞાત હોતે હૈં, તથાપિ ઉસ ભૂમિકામેં આયે બિના નહીં રહતે.**' આહાહા..! ભૂમિકા નીચેકી દશા હૈ. સ્વામી કાર્તિકેયમેં તો ઐસા આતા હૈ કિ ઐસી શુદ્ધ પરિણતિ હો, પરંતુ કેવલજ્ઞાનીકી પરિણતિ જૈસી નહીં હૈ તો વહાં ઐસા કહા હૈ, હે પ્રભુ! હમ તો પામર હૈં. વસ્તુસે પ્રભુ હૈ, પર્યાયસે પામર હૈ. ઐસા પાઠ હૈ. સ્વામી કાર્તિકેય. પ્રભુ! કહાં ચારિત્રકી પરિણતિ ઔર કહાં કેવલકી અવસ્થા! સમ્યગ્દર્શનકી પરિણતિ તો પામર હૈ. આહાહા..! મિથ્યાદૃષ્ટિકી તો બાત હી ક્યા કરની? પામરકે સાથ, ઉત્કૃષ્ટ પામરકે સાથ... ઉત્કૃષ્ટ શક્તિ પ્રગટ હુયી હો ઉસકે સાથ મિલાન કરકે કહના હૈ. મિથ્યાદૃષ્ટિકો કિસકે સાથ મિલાન કરે? આહાહા..! ઔર વહાં તક ચલા હૈ ન? ષટ્‌ખંડાગમમેં. સમ્યક્‌ધારા, ત્રિકાલ જ્ઞાયક સ્વરૂપસે સમ્યગ્જ્ઞાન ધારા આયી, ઉસમેં જો મતિજ્ઞાન હૈ વહ કેવલજ્ઞાનકો બુલતા હૈ. ઐસા પાઠ હૈ,

ષટ્‌ખંડાગમમેં. મતિજ્ઞાન જો નિર્મલ પ્રગટ હુઆ, ત્રિકાલી જ્ઞાયકભાવમેં તો ધ્રુવતા હૈ. ઉસકે અવલંબનસે જો મતિ-શ્રુતજ્ઞાન ઉત્પન્ન હુઆ, વહ પર્યાય-પરિણતિ હૈ. વહ પર્યાય ઐસા કહતી હૈ, કેવલજ્ઞાનકો બુલાઓ, કેવલજ્ઞાન આઓ, કેવલજ્ઞાન આઓ. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- પામર પર્યાય પ્રભુકો બુલાતી હૈ?

ઉત્તર :- હાં. પામર પર્યાય .. કો બુલાતી હૈ. હમેં ઉત્કૃષ્ટ .. લેના હૈ. ઐસા કહતે હૈં, પામર પર્યાય ઉત્કૃષ્ટ .. વાલી પર્યાયકો બુલાતી હૈ? પામર હી બુલાતી હૈ. પરમ પુરુષાર્થ બુલાયે કહાંસે? પરમ પુરુષાર્થ તો પૂર્ણ હો ગયા. આહાહા..! કેવલજ્ઞાની ભગવાનકો તો પરમ પુરુષાર્થ પૂર્ણ હો ગયા. આહાહા..! બુલાતી હૈં, ઉસકા અર્થ હી યહ હુઆ કિ હમારી પરિણતિ બહુત છોટી હૈ. હે નાથ! અપકી પરિણતિ બડી હૈ. હમારી પરિણતિ જ્ઞાન, સમ્યગ્દર્શનકી પરિણતિ આપકી પરિણતિકે પાસ તો પામર હૈ. આહાહા..! શુભભાવકી તો બાત હી ક્યા કરની? આહાહા..! ઐસી બાત હૈ.

'**साधककी दशा...**' અબ લેતે હૈં. '**साधककी दशा...**' સમ્યગ્દર્શનસે સાધકકી દશા ઉત્પન્ન હોતી હૈ. ફિર ચૌથે, પાંચવે, છઠ્ઠે આદિ સબ. અંતરમેં નિર્મલાનંદ પ્રભુ શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વરૂપ, ઉસકે આશ્રયસે સાધકપના જો પ્રગટ હુઆ, વહ સાધકદશા '**એકસાથ ત્રિપટી (-તીન વિશેષતાઓંવાલી) હૈ.**' આહાહા..! ક્યા હૈ? સાધકકી દશા-ધર્મીકી દશા ચૌથે, પાંચવે, છઠ્ઠે આદિ એકસાથ ત્રિપટી-તીન વિશેષતાઓંવાલી હૈ. '**એક તો, ઉસે જ્ઞાયકકા આશ્રય અર્થાત્ શુદ્ધાત્મદ્રવ્યકે પ્રતિ જોર નિરંતર વર્તતા હૈ...**' આહાહા..! જ્ઞાયક અકેલા જાણન સ્વભાવ જો અંતર્મુખમેં પૂર્ણ હૈ, પર્યાયમેં બાહરમેં આયા નહીં, ઐસા પ્રભુ અંદર.. આહાહા..! '**ઉસે જ્ઞાયકકા આશ્રય અર્થાત્ શુદ્ધાત્મદ્રવ્યકે પ્રતિ જોર નિરંતર વર્તતા હૈ...**' આહાહા..! બડેકા આશ્રય કભી છોડતે નહીં. સંસારમેં ભી બડેકા આશ્રય છોડતા નહીં. આહાહા..!

બડા પ્રભુ ધ્રુવ, ઉસકા આશ્રય કભી છૂટતા નહીં. '**ઉસે જ્ઞાયકકા આશ્રય અર્થાત્ શુદ્ધાત્મદ્રવ્યકે પ્રતિ જોર નિરંતર વર્તતા હૈ...**' ધર્મીકી દૃષ્ટિમેં જો જ્ઞાયક આયા હૈ. ઉસમેં પર્યાયમેં જોર દ્રવ્યકી ઓર નિરંતર વર્તતા હી હૈ. પર્યાયકા ઝુકાવ દ્રવ્ય તરફ હી વર્તતા હૈ. આહાહા..! નિર્મલ પર્યાય સમીપમેં વર્તતી હૈ. રાગ અસમીપ-દૂર વર્તતા હૈ. આહાહા..! '**જ્ઞાયકકા આશ્રય અર્થાત્ શુદ્ધાત્મદ્રવ્યકે પ્રતિ જોર...**' જોર નામ પુરુષાર્થ ઉસ ઓર ગતિ કરતા હી હૈ. કરના પડતા નહીં. ભેદજ્ઞાન હુઆ તો પુરુષાર્થ ઉસ ઓર ચલતા હી હૈ. આહાહા..!

'**જિસમેં અશુદ્ધ તથા શુદ્ધ પર્યાયાંશકી ભી ઉપેક્ષા હોતી હૈ;...**' નિરંતર જહાં

આત્માકે અવલંબનમેં જોર વર્તતા હૈ, ધ્રુવધામમેં જહાં જોર વર્તતા હૈ, વહાં '**અશુદ્ધ તથા શુદ્ધ પર્યાયાંશકી ભી ઉપેક્ષા...**' અશુદ્ધ પરિણામ જો શુભ-અશુભ, યા શુદ્ધ પરિણામ વીતરાગી પર્યાયકી ઉપેક્ષા હોતી હૈ. અપને ત્રિકાલ સ્વભાવકી અપેક્ષાસે શુદ્ધતાકી ભી ઉપેક્ષા (વર્તતી હૈ), અપેક્ષા નહીં હૈ. અપેક્ષા ત્રિકાલકી, ઉપેક્ષા વર્તમાન પર્યાયકી. આહાહા..! સૂક્ષ્મ બાત હૈ. ચૈતન્ય ત્રિકાલી સનાતન હયાતીવાલા તત્ત્વ ઉસકી ઓર જોર તો કાયમ વર્તતા હી હૈ. આહાહા..! ઔર '**જિસમેં અશુદ્ધ તથા શુદ્ધ પર્યાયાંશકી ભી ઉપેક્ષા હોતી હૈ;...**' અશુદ્ધ-શુભાશુભ રાગ, યહાં શુભ વિશેષ હૈ ઔર શુદ્ધ પર્યાય-સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર આદિ નિર્મલ પર્યાય જો ઉત્પન્ન હુયી, ઉસકી ભી શુદ્ધાત્મદ્રવ્યકે આશ્રયસે, જોરસે ઉપેક્ષા વર્તતી હૈ. આહાહા..! બહુત સૂક્ષ્મ.

જહાં શુભકી તો ઉપેક્ષા હૈ હી, પરંતુ શુદ્ધ પર્યાયકી ભી ઉપેક્ષા હૈ. ત્રિકાલી ભગવાન ધ્રુવ સ્વરૂપકી અપેક્ષા જહાં હુયી, ઉસકા આલંબન હુઆ, વહાં શુભ-અશુભભાવ કી તો ઉપેક્ષા હી હૈ. આહાહા..! વહ પહલે કહા કિ આતા હૈ, હોતા હૈ, કહતે હૈં, હે નાથ! મુજે આપ મિલે તો ક્યા નહીં મિલા? ભાષામેં સબ આતા હૈ, ભાવ ભી શુભ ઐસા હોતા હૈ. આહાહા..! વહ પહલે આ ગયા હૈ. પરંતુ.. આહા..! વેદનમેં અશુદ્ધ ઔર શુદ્ધ પર્યાયકી ઉપેક્ષા રહતી હૈ. વેદન હૈ, વેદન તો દોનોંકા હૈ, શુદ્ધ ઔર અશુદ્ધ દોનોંકા વેદન હૈ. પરંતુ દ્રવ્યકી-જ્ઞાયકકી દૃષ્ટિકે આલંબનસે શુદ્ધ ઔર અશુદ્ધ પર્યાય દોનોંકી ઉપેક્ષા (વર્તતી હૈ), અપેક્ષા નહીં. થોડેમેં બહુત ભર દિયા હૈ. અપેક્ષા એક ત્રિકાલકી. ચિદાનંદ ભગવાન અનંત ગુણકા ધામ, અનંત શાંતિકા સ્થાન, ઉસકે અવલંબનસે શુદ્ધાશુદ્ધ પર્યાય, ઉસકે અવલંબનકે આગે ઉપેક્ષા હૈ. ઉસકી દરકાર નહીં હૈ. અપેક્ષા નહીં, ઉપેક્ષા હૈ. આહાહા..! બડી કઠિન બાત.

શુદ્ધ પર્યાયકી ભી ઉપેક્ષા હોતી હૈ. દોનોં. અશુદ્ધકી તો હોતી હૈ. આહાહા..! ક્યોંકિ દૃષ્ટિકા વિષય તો દ્રવ્ય સ્વભાવ હૈ. ત્રિકાલી દ્રવ્ય સ્વભાવ.. આહાહા..! એક અકેલી દૃષ્ટિ ઝુકી હૈ, ઐસા નહીં, અનંત પર્યાયકા અંશ અંદર ઝુકા હૈ. એક હી પર્યાય અંદર ઝુકી હૈ, ઐસા નહીં. ક્યોં? કિ જિતને ગુણ હૈં, ઉતની પ્રતીતિ કરનેમેં, અનુભવ કરનેમેં અનંત ગુણ હૈ, ઉન સબકા અંશ પ્રગટ હોતા હૈ. અનંત જિતને ગુણ હૈં, ઉતને સબ ગુણકા અંશ પ્રગટ હોતે હૈં. તો સમ્યગ્દર્શન હી પ્રગટ હોતા હૈ, દ્રવ્યકે અવલંબનસે અકેલી સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ, ઐસા નહીં. આહાહા..! ઐસી બાતેં. ધર્મકી બાત. શશીભાઈ! આહાહા..!

'**દૂસરા, શુદ્ધ પર્યાયાંશકા સુખરૂપસે વેદન હોતા હૈ;...**' ઉપેક્ષા દોનોંકી (હોતી હૈ). શુદ્ધ પર્યાય ઔર અશુદ્ધ પર્યાય દોનોંકી ઉપેક્ષા. અપેક્ષા એક કી ભી નહીં.

પરંતુ વેદનમેં ફર્ક હૈ. '**શુદ્ધ પર્યાયાંશકા સુખરૂપસે વેદન હોતા હૈ;...**' શુદ્ધ પર્યાય જો ઉત્પન્ન હુયી, નિર્મલ ધર્મ સમકિત ધારા, ઉસકા સુખરૂપસે વેદન હોતા હૈ. '**ઔર તીસરા, અશુદ્ધ પર્યાયાંશ-જિસમેં...**' આહાહા..! યહાં તો અકેલા શુભભાવ લિયા હૈ. અશુદ્ધ પર્યાયકા અંશ, '**જિસમેં વ્રત,...**' વહ અશુદ્ધ હૈ. '**તપ,...**' વિકલ્પ હૈ વહ અશુદ્ધ હૈ. '**ભક્તિ...**' અશુદ્ધ અંશ હૈ. '**આદિ શુભભાવોંકા સમાવેશ હૈ...**' ઈસમેં અકેલે શુભભાવ લિયે હૈં. અશુભભાવ ગૌણ કરકે. આહાહા..! એક પંક્તિ સમઝની કઠિન પડે. આહાહા..!

અપેક્ષા ત્રિકાલકી, ઉપેક્ષા દોકી-શુદ્ધ પર્યાય ઔર અશુદ્ધ. વેદનમેં દોનોંમેં ફર્ક. શુદ્ધપર્યાયકા સુખવેદન, અશુદ્ધકી પર્યાયકા દુઃખવેદન. હૈ? '**ઔર તીસરા, અશુદ્ધ પર્યાયાંશ-જિસમેં વ્રત,...**' ઉસકા અશુદ્ધ વેદન હૈ. આહાહા..! '**તપ,...**' અશુદ્ધ વેદન હૈ. તપ હૈ વહ વિકલ્પ હૈ. નિશ્ચયતપ નહીં. વ્યવહારતપ-યહ ઉપવાસ કરના, પરલક્ષ્યી વહ સબ અશુદ્ધ પર્યાયાંશ હૈ. અશુદ્ધ દશાકી વર્તમાન અવસ્થાકા અંશ હૈ. '**ભક્તિ...**' વહ અશુદ્ધ પર્યાયકા અંશ હૈ. '**આદિ શુભભાવોંકા સમાવેશ હૈ...**' આહાહા..! '**ઉસકા-દુઃખરૂપસે...**' આહાહા..! વ્રત, તપ, ભક્તિ આદિ શુભભાવોંકા દુઃખરૂપસે '**ઉપાધિરૂપસે વેદન હોતા હૈ.**' આહાહા..! અશુભકો નહીં લિયા. શુભ લિયા. સમજમેં આયા? ઐસા વીતરાગકા માર્ગ. વીતરાગભાવસ્વરૂપ વીતરાગભાવસ્વરૂપ પ્રભુ, ઉસમેંસે વીતરાગભાવ પ્રગટ હોતા હૈ. અપૂર્ણ પ્રગટ હોતા હૈ વહ સાધક હૈ, પૂર્ણ પ્રગટ હોતા હૈ વહ સાધ્ય હૈ. તીનોં વીતરાગ. આહાહા..!

દ્રવ્ય-વસ્તુકા પૂર્ણ સ્વરૂપ અકેલા બિલકુલ વીતરાગ સ્વરૂપ હૈ. જિસમેં રાગકા સંબંધ કુછ ભી નહીં હૈ. ઔર ઉસકે આશ્રયસે પ્રગટ હોનેવાલી જો સાધક દશા, વીતરાગભાવકા અંશ હૈ ઔર પૂર્ણ કેવલજ્ઞાન હુઆ, વહાં પૂર્ણ વીતરાગતા હૈ. તીનોંમેં વીતરાગતા આતી હૈ, કહીં રાગ નહીં આતા. આહાહા..! સમજમેં આતા હૈ? ભાષા તો સરલ હૈ, પરંતુ ભાવ.. આહા..! વીતરાગપ્રભુ ત્રિકાલી વીતરાગનાથ, ઉસકે માર્ગમેં તીનોંમેં વીતરાગતા આતી હૈ. વસ્તુ વીતરાગસ્વરૂપ, ઉસકે આશ્રયસે સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ હો, વહ વીતરાગી સમકિત પ્રગટ હોતા હૈ. સરાગ સમકિત નહીં.

ઈસકી ભી તકરાર કરતે હૈં. નીચે સરાગ સમકિત હૈ, પીછે વીતરાગ સમકિત હૈ. સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રકા અંશ વીતરાગ હૈ. વીતરાગ ત્રિકાલી સ્વરૂપમેંસે ઉસકે અવલંબનસે પ્રગટ હુઆ. હૈ સ્વતંત્ર. પર્યાયકો ધ્રુવકી ભી અપેભા નહીં. ઐસા ૧૦૧ ગાથા, પ્રવચનસારમેં (આયા). ઉત્પાદકો ધ્રુવકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા..! યહાં લક્ષ આશ્રય લિયા હૈ, ... લક્ષ ભી કર્તાપને સ્વતંત્રપને લક્ષ્ય લિયા હૈ. શુદ્ધ પર્યાય દ્રવ્યકા

આશ્રય કરતી હૈ, પરંતુ વહ પર્યાય કર્તાપને સ્વતંત્ર કર્તાપને લક્ષ્ય કરતી હૈ. દ્રવ્ય હૈ ઈસલિયે નિરાલંબનસે, મૈં નિરાધાર હૂં, ઐસે નહીં. આહાહા..! ઐસી બાત હૈ.

પ્રત્યેક દ્રવ્યમેં સમય-સમયમેં ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રુવ ધારા તીનોં વર્તતી હૈ. પરંતુ તીનોંમેં કિસીકો કિસીકી અપેક્ષા નહીં હૈ. આહાહા..! ઉત્પાદકો વ્યયકી અપેક્ષા નહીં, વ્યયકો ઉત્પાદકી અપેક્ષા નહીં. ઉત્પાદકો ધ્રુવકી અપેક્ષા નહીં, ધ્રુવકો ઉત્પાદકી અપેક્ષા નહીં. ઓહોહો..! ઐસા સ્વરૂપ પહલે તો સુનના મુશ્કિલ પડે. સુનને મિલતા નહીં. એકાંત હૈ, એકાંત હૈ, ઐસા કહકર (નિકાલ દેતે હૈં). બાત સચ્ચી હૈ, એકાંત હી હૈ.

પ્રમાણમેં નય જો નિશ્ચય હૈ વહ એકાંત હી હૈ. એકાંત નિશ્ચય ન હો તો પ્રમાણ હો જાય. આહાહા..! ક્યા કહા? દ્રવ્ય ઔર પર્યાય હોકર પ્રમાણ હૈ. નય સમ્યક્ એકાંત હૈ. એક ઓર પર્યાય ઝુકી હૈ, વહ સમ્યક્ એકાંત હી હૈ. આહા..! સમ્યક્ એકાંતમેં પર્યાય આ જાય તો પર્યાય રહતી નહીં. આહાહા..! સમ્યક્ એકાંત, નિશ્ચય સમ્યક્ એકાંત હી હૈ. વ્યવહાર પર્યાય હૈ વહ જાનનેલાયક હૈ. વ્યવહારસે હૈ. નહીં હૈ ઐસા નહીં. નય હૈ વહ તો વિષયી હૈ. વિષયીકા વિષય તો હોતા હી હૈ. દોનોં નય વિષયી હૈ અર્થાત્ વિષય કરનેવાલી હૈ. વિષય કરનેવાલી હૈ તો ઉસકા વિષય તો હૈ હી. વ્યવહારનયકા વિષય તો હૈ, આદરણીય નહીં. આહાહા..! બડા કઠિન કામ. યહ પુસ્તક તો બાહર આ ગયા હૈ. પૂરા પઢા હૈ ન? પૂરા પઢા? આહાહા..!

સાધકકો વહ '**દુઃખરૂપસે, ઉપાધિરૂપસે વેદન હોતા હૈ.**' આહાહા..! વ્રત, તપ, ભક્તિ આદિ શુભભાવિ હોતે હૈં, પરંતુ વહ ઉપાધિરૂપ, દુઃખરૂપ પરાશ્રયસે, પરસે નહીં, શાસ્ત્રમેં ઐસા શબ્દ બહુત આતા હૈ કિ નિમિત્તવશ, પરકે વશ. ઐસા શબ્દ આતા હૈ. પરસે નહીં. પરકે વશ. સ્વયં સ્વતંત્ર પરકે વશ હોકર વિકાર કરતા હૈ. નિમિત્ત વિકાર કરવાતા હૈ, વહ બાત હૈ નહીં. શુભ-અશુભ ભાવ કર્મસે હુઆ હૈ, ઐસા હૈ નહીં. સમયસારમેં ટીકામેં બહુત આતા હૈ. પરવશ, પરકે વશ, નિમિત્તવશ, નિમિત્તકે વશ. નિમિત્તકે વશકા અર્થ અપની પર્યાય સ્વતંત્ર નિમિત્તકે વશ હોતી હૈ. નિમિત્તકો છૂતી નહીં. નિમિત્તકો છૂતી નહીં. નિમિત્ત રાગકો છૂતા નહીં. પરંતુ રાગ નિમિત્તકે આશ્રયસે, લક્ષ્ય વહાં ચલા જાતા હૈ. આહાહા..! ભલે ઉસે છૂએ નહીં, છૂએ નહીં, સ્પર્શ કરે નહીં, ફિર ભી લક્ષ્ય કરતા હૈ. આહાહા..! ઐસી બાત હૈ.

યહાં વહ કહા, આહા..! '**સાધકકો શુભભાવ ઉપાધિરૂપ લગતે હૈં-ઈસકા ઐસા અર્થ નહીં હૈ કિ વે ભાવ હઠપૂર્વક હોતે હૈં.**' આહા..! ક્યા કહા? ધર્મીકો શુભભાવ આતે હૈં તો વે ઉપાધિરૂપ લગતે હૈં તો હઠસે આયા હૈ, (ઐસા નહીં હૈ). ઉપાધિરૂપ હૈ ન? દુઃખરૂપ હૈ ન? તો જબરન્ હઠસે આ ગયા હૈ, ઐસા નહીં. આહાહા..!

ક્યા કહા? '**साधकको शुभभाव उपाधिरूप लगते हैं-ईसका ऐसा अर्थ नहीं है...**' ઉપાધિરૂપ લગતે હૈં, દુઃખરૂપ લગતે હૈં, પરંતુ ઉસકા ઐસા અર્થ નહીં હૈ કિ વહ શુભભાવ હઠપૂર્વક હોતે હૈં. અપની પર્યાયમેં સહજ પુરુષાર્થકી કમજોરીસે અપનેમેં હોતા હૈ. કોઈ કર્મકે નિમિત્તસે, કોઈ સંયોગસે હઠસે (નહીં હોતા). આહાહા..!

નારકી જીવમેં ભી ઈતની ઠંડી ઔર ગર્મી હૈ, ઠંડી-ગરમીકે કારણ ઉસકો દુઃખ નહીં હૈ. ઉસ ઓરકે ઝુકાવસે ઉસકો દુઃખ હૈ. ઠંડી ઔર ઉષ્ણતા તો આત્માકો છૂતે હી નહીં. આહાહા..! ફિર ભી ઉસકા ઠંડી-ઉષ્ણતાકા દુઃખ હૈ. ઉસકા અર્થ ક્યા? આહાહા..! ભગવાન આત્મા ઠંડી-ગરમીકો છૂતા નહીં. પરંતુ ઠંડી-ગરમીકી ઓર લક્ષ્ય કરતા હૈ, અવલંબન લેતા હૈ વહ દુઃખ હૈ. આહાહા..! અગ્નિ યહાં છૂતી હૈ, ઉસકા દુઃખ નહીં હૈ. અપની પર્યાયમેં અપને કારણસે વહાં પરમાણુ ઉષ્ણ હોતા હૈ, વહ દુઃખ હૈ. અપને કારણસે. અગ્નિકા સ્પર્શ હુઆ તો પરમાણુ ઉષ્ણ હુઆ, ઐસા હૈ નહીં. આહાહા..! આયા?

'**साधकको शुभभाव उपाधिरूप उपाधिरूप लगते हैं-ईसका अर्थ ऐसा नहीं है...**' વહ શુભભાવ પરકે કારણ હઠસે (હોતે હૈં). અપની પર્યાયમેં કરના નહીં હૈ, ફિર ભી નિમિત્તકે આધીન હોકર નિમિત્તસે હોતા હૈ ઐસા હૈ નહીં. ઐસા અર્થ હૈ નહીં. ... સહજ હી ક્રમબદ્ધમેં.. આહાહા..! ક્રમબદ્ધમેં વહ પરિણામ આનેકા કાલ હૈ તો સહજ આતા હૈ. આહાહા..! વિકારકો સહજ કહતે હૈં. ઉસકા હેતુ, કોઈ નિમિત્તકે કારણસે વિકાર હુઆ, કર્મ આતા હૈ વહાં પ્રતિકૂલ સંયોગપના હૈ, ઈસલિયે વહાં દુઃખ હુઆ ઐસા હૈ નહીં. આહા..! ક્યોંકિ એક દ્રવ્યકી પર્યાય દૂસરે દ્રવ્યકી પર્યાયકો છૂતી નહીં. આહાહા..! નારકીમેં મારે, કાટે વહ દુઃખ લગે. વહ દુઃખ નહીં હૈ. દુઃખકી દશા પર ઓર ઝુક જાતી હૈ ઔર અશુદ્ધતા ઉત્પન્ન કરતા હૈ, વહ દુઃખ હૈ. આહાહા..! હઠસે હોતી હૈ ઐસા નહીં.

'**यों तो साधकके वे भाव हठहरित सहजदशाके हैं,...**' દેખો! વહ તો ઉસ સમયકી પર્યાય ક્રમબદ્ધમેં આતી હૈ, જાનતે હૈં. ... દુઃખ વેદતે હૈં. આહાહા..! એક અપેક્ષાસે કર્તા હોતા નહીં, એક અપેક્ષાસે કર્તા હૈ. ૪૭ નય, પ્રવચનસાર. .. કર્તા હૈ. કિસ અપેક્ષાસે? પરિણમનકી અપેક્ષાસે કર્તા હૈ. પરિણમતા હૈ ન? અપને કારણસે પરિણમતા હૈ, પરકે કારણસે નહીં. વિશેષ કહેંગે...